

بِسْمِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

آبشار رحمت ۱

ویژہ دانش آموزان اہل سنت

راحم پور متوئے دل

مدیر حصہ دار القرآن

شہرستان پور

بہ سفاش

سدا اقامہ نماز وزارت آموزش و پرورش

ادارہ کل امور قرآن، نماز و عمرت

سرشناسه: خسروی، محمدرضا.
عنوان و پدیدآور: آبشار رحمت / تالیف محمدرضا خسروی. (به سفارش)
ستاد اقامه نماز وزارت آموزش و پرورش.
مشخصات نشر سنبله، ۱۳۸۷.
مشخصات ظاهری: ۲ ج: جدول.

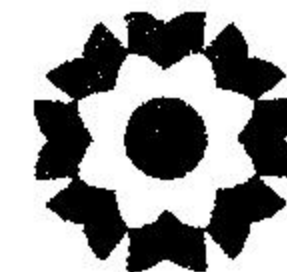
ISBN: 978-964-392-510-9

یادداشت: فیفا

یادداشت: کتابنامه به صورت زیرنویس.
مندرجات: مندرجات ج. ۱. احکام ویژه دانش آموزان اهل سنت دوره راهنمایی. ج. ۲. احکام ویژه دانش آموزان اهل سنت دوره متوسطه. موضوع: فقه اهل سنت - رساله عملیه - ادبیات نوجوانان. موضوع: فقه اهل سنت - راهنمای آموزشی.
شناسه افزوده: ایران، وزارت آموزش و پرورش. ستاد اقامه نماز. رده بندی کنگره ۱۳۸۶. ۵ آ ۲ خ/۵/۱۷۰ BP
رده بندی دیویی: ۲۹۷/۳۳
شماره کتابخانه ملی: ۲۲۳۹۴ - ۸۶ م

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۵	مقدمه
۷	ریشه های احکام
۱۳	احکام تکلیفی
۱۷	تکلیف چیست و مکلف کیست؟
۱۹	مجتهد و اجتهاد
۲۳	بلوغ شاخه ها
۲۵	حکمت برخی از احکام
۲۹	ریشه های احکام
۳۳	پاک ها و نجس ها
۳۵	غسل
۳۹	وضو
۴۳	تیمم
۴۵	نماز
۶۱	روزه
۶۶	زکات

انتشارات سنبله

آبشار رحمت (۱)

تهیه و تنظیم :	محمدرضا خسروی
ناشر :	سنبله
نوبت چاپ :	شانزدهم - ۱۳۹۳
تیراژ :	۲۰۰۰۰ نسخه
چاپخانه :	دقت (ط) ۰۵۱۱-۳۱۲۵۰۵۲
شابک :	۹۷۸-۹۶۴-۳۹۲-۵۱۰-۹

تهران، خیابان سپهبد قرنی، نبش خیابان سمیه، ساختمان علاقمندان
(وزارت آموزش و پرورش)، طبقه هفتم، ستاد اقامه نماز
تلفن: ۰۲۱ - ۸۸۸۲۴۷۳۰

خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها	۷۰
بازی‌ها و تفریحات حلال	۷۴
چند مسأله	۷۸
منابع مورد استفاده	۸۲

مقدمه

یکی از مهم‌ترین مسایلی که برای همه‌ی انسان‌ها، خصوصاً نوجوانان و جوانان مطرح می‌باشد این است که «ما به چه منظور آفریده شده‌ایم و هدف از آفرینش و آمدن به این جهان چه بوده؟»

از کجا آمده‌ام، آمدنم بهر چه بود.

خداوند در پاسخ به این پرسش مهم می‌فرماید:

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ

(سوره‌ی ذاریات، آیه‌ی ۵۶)

«ما جن و انس را خلق نکردیم مگر برای عبادت و بندگی

خداوند و شناخت و آگاهی پیدا کردن به مقام او.»

از معنای این آیه فهمیده می‌شود که هدف اصلی عبادت

شناخت خداوند راه یافتن به جوار او و هستی بی‌پایان

اوست. (عبادت سرلوحه‌ی کارنامه‌ی تمامی انبیای الهی و

بزرگان دین بوده و از این طریق است که انسان به عالی‌ترین

رتبه و مقام بندگی خداوند می‌رسد.)

هر انسانی می‌خواهد بداند که چه کارها و برنامه‌ای در

زندگی تضمین‌کننده سعادت آینده اوست. و بدین لحاظ

تمایل دارد از دین و مکتب خود آگاهی بیشتری یابد. و در

FINAL

این زمینه احکام اسلام برای نحوه‌ی زندگی جایگاه خاصی دارد. احکام عبارت از دستورالعمل‌هایی است که وظیفه انسان‌ها را نسبت به بایدها و نبایدها، یعنی کارهایی که انسان باید انجام دهد یا از آن دوری گزیند روشن می‌سازد.

کتابی که پیش روی شماست، برای دانش‌آموزان دوره‌ی راهنمایی شرکت‌کننده در مسابقات احکام تهیه گردیده تا ضمن شرکت در مسابقات با برخی احکام مورد نیاز نیز آشنا شوند.

امید آن داریم که این فعالیت گامی در راه تحقق ارزش‌های اسلامی و پیروی و پایبندی نوجوانان و جوانان عزیز به احکام و آداب دین اسلام باشد.

بر خود لازم می‌دانیم از تلاش‌ها و مساعدت‌های بی‌دریغ مسئولین ستاد اقامه نماز سازمان آموزش و پرورش استان‌های کردستان و کرمانشاه و دست‌اندرکاران انتشارات کردستان، عابد و احسان، و گروه‌های آموزشی الهیات و معارف اسلامی سازمان آموزش و پرورش استان کردستان به لحاظ همکاری در تدوین کتب ارمغان سبز و نسیم بهشت و جناب آقای عبدالرحیم محمودی مدیریت محترم انتشارات کردستان که با ارسال منابع مورد نیاز جهت تدوین این کتاب ما را یاری نمودند کمال تشکر و قدردانی داشته باشیم و در پایان موفقیت روزافزون شما دانش‌آموزان و نوجوانان عزیز را در تحقق اهداف عالیه اسلام و پیامبر عظیم‌الشان (ص) و آرمان‌های بلند امام خمینی «قدس سره» و مقام معظم رهبری آیت‌الله خامنه‌ای «زیدعزه» خواهانیم.

«والسلام علیکم ورحمة الله وبرکاته»

ستاد اقامه نماز وزارت آموزش و پرورش

ریشه‌های احکام

اصول دین اسلام^(۱)

اصول دین که می‌بایست به آن اعتقاد و ایمان داشته باشیم عبارتند از:

۱. ذات خدا: بدین معنا که خداوند وجود دارد و همه‌ی موجودات را آفریده است.

۲. صفات خدا: بدین معنا که خداوند زنده، دانا، توانا، بینا، شنوا، گویا و صاحب اراده می‌باشد.

۳. مبدأ: بدین معنا که خداوند عموم مخلوقات را از نیستی به هستی آورده است.

۴. معاد: بدین معنا که بعد از زندگی جهان مادی، همه‌ی مردم به دادگاه عدل الهی (محشر) برمی‌گردند و هرکس جزای عقیده و عمل نیک یا بد خود را می‌بیند.

۵. نبوت: بدین معنا که خداوند برای هدایت و رهبری مردم پیامبرانی را فرستاده که آخرین پیامبر خاتم‌الانبیاء محمد مصطفی ﷺ است.

۱- گلستان عقیده و عمل، تألیف حاج ملاخالد رحیمی، ناشر: انتشارات

ارکان ایمان^(۱):

پیامبر اسلام (ص) فرمودند ارکان ایمان عبارتند از:

۱. أَنْ تُوْمِنَ بِاللّٰهِ - ایمان داشته باشی به خدا.
۲. وَ مَلٰئِكَتِهٖ - ایمان داشته باشی به فرشتگان.
۳. وَ كِتٰبِهٖ - ایمان داشته باشی به کتاب‌های آسمانی.
۴. وَ رُسُلِهٖ - ایمان داشته باشی به پیامبران الهی که برای راهنمایی بشر آمده‌اند.
۵. وَ بِالْيَوْمِ الْآخِرِ - ایمان داشته باشی به روز قیامت.
۶. وَ بِالْقَدْرِ خَيْرِهٖ وَ شَرُّهٖ - ایمان داشته باشی به قضا و قدر و تقدیرات الهی (چه خیر و چه شر).

ارکان اسلام:

ارکان اسلام بر ۵ مسأله استوار است:

۱. شهادتین. ۲. نماز ۳. زکات ۴. روزه ۵. حج

فروع دین

فروع دین پنج‌تاست:

۱. نماز ۲. زکات ۳. روزه ۴. حج ۵. جهاد

سرچشمه‌ی مسایل دینی

سرچشمه‌ی مسایل دینی عبارتند از:

۱. کتاب: که مهم‌ترین احکام دین را از قرآن مجید فرامی‌گیریم.

۲. سنت: بخشی از احکام دین را از احادیث رسول

خدا (ص) می‌آموزیم.

۳. اجماع صحابه و رهبران دینی: آن دسته از احکام دینی

که در قرآن و حدیث نباشد از کردار و گفتار اهل بیت حضرت

رسول (ص) و اصحاب و علما فرامی‌گیریم.

۴. قیاس: اگر از هیچ یک از منابع قرآن و سنت و اجماع

نتوانستیم حکمی را برای موضوعی پیدا کنیم حکمش را از

رجوع نمودن بر مسایلی که حکم روشنی دارند پیدا

می‌نماییم.

۵. استدلال: اجتهاد و دلیل آوردن برای درستی و نادرستی

مسایل شرعی.

نوجوان و جوانان عصر طلایی انقلاب اسلامی ایران

عزیز که الحمدلله همه‌ی آنان با اشتیاق فراوان در مساجد و

تکایا و مدارس و منازل به طور جدی مشغول فراگیری علوم

و معارف اسلامی، الهی، دینی هستند می‌دانند که خداوند

فرموده‌است:

«إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ»

دین اسلام، دین دانش، علم و فرهنگ است. دین

حکمت، برهان و حجت است. دین تزکیه، تربیت، اخلاق

نیکو و نور هدایت ظاهر و باطن است. دین حرکت، کوشش،

تکاپو و تکامل نهایی است. دین اعتقاد و تعیین و باور و

اطمینان است. دین احکام و عمل صالح است. دین

اتسان‌ساز و اجتماع‌ساز و اداره‌کننده‌ی جهان به بهترین وجه

است و در نهایت وسیله خیر و برکت و سعادت هر دو جهان

است. زیرا پاسخگوی تمام نیازهای فردی، اجتماعی،

اقتصادی، سیاسی و دینی است و بشریت را محترم می‌شمارد، آن جا که می‌فرماید:

«وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ» «ما انسان‌ها را مکرم داشته‌ایم»

و همه‌ی امکانات مادی و معنوی انسانیت را هموار و دست‌یابی به آن‌ها را فراهم، ساخته است.

اسلام دینی است که عبادت خدا را با کار و کوشش و ایثار و خدمت به خلق و آبادانی و صلح و صفا در هم آمیخته و در حالی که فرمان ساختن مسجد و منبر و محراب را داده است، فرمان ساختن راه، پل، جاده، مدرسه، بیمارستان و... را نیز صادر فرموده است. دین اسلام دینی است که پیغمبرش حضرت خاتم صلی الله علیه و آله دست کارگر را می‌بوسد. آری اسلام زمزمه‌ی رحمت الهام‌بخش الهی است چرا که تنها ذکر و یاد خداست که آرامش‌بخش دل‌هاست.

«أَلَا يَذْكُرُ اللَّهُ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ»

«توجه کنید به یاد خدا دل آرام می‌شود.»

ندای روح افزای «یا ایُّها الذین آمنوا» گوش جان را می‌نوازد و با پیام‌ها و رهنمودهای سعادت‌بخش، دل‌ها را پیوند اتحاد، برادری، الفت، محبت دوستی و صمیمیت و صداقت و امانت می‌بخشد و کینه، بخل، حسادت، بدگمانی و تفرقه را از فرد فرد جامعه‌ی توحیدی می‌زداید و قلب‌ها را پاک و مطهر می‌نماید.

«وَأَعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعاً وَلَا تَفَرَّقُوا وَاذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ كُنْتُمْ أَعْدَاءً فَأَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ فَأَصْبَحْتُمْ بِنِعْمَتِهِ إِخْوَاناً وَكُنْتُمْ عَلَى شَفَا حُفْرَةٍ مِنَ النَّارِ فَأَنْقَذَكُمْ مِنْهَا كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ»

«و همگی به رشته‌ی دین خدا چنگ زنید و متفرق نشوید. خدا در دل‌های شما الفت و مهربانی انداخت و به لطف خداوند همه برادر دینی یکدیگر شدید و در صورتی که در پرتگاه آتش بودید خدا شما را نجات داد باری به این مرتبه وضوح و به این پایه کمال خداوند آیاتش را برای راهنمایی شما بیان می‌کند باشد که به مقام سعادت هدایت شوید.»

احکام تکلیفی

الف) مطابق فقه شافعی

کارهایی که شخص مکلف انجام می‌دهد بر پنج نوع است:

واجب، مستحب، حرام، مکروه، مباح.

۱. واجب: کاری است که انجام دادن آن ثواب و ترکش مجازات اخروی (عقاب) دارد مانند نمازهای پنج‌گانه و روزه ماه رمضان.

۲. مستحب: کاری است که انجام دادن آن پسندیده خدا و رسول و دارای پاداش باشد ولی ترک آن مجازات و کیفری نیست مانند روزه، عرفه، نماز تراویح، دست‌گیری از فقرا و مستمندان.

۳. حرام: در مقابل واجب است و کاری است که انجام دادن آن مجازات دارد مانند رباخواری، دزدی و دروغ.

۴. مکروه: کاری است که انجام آن عقاب ندارد ولی انجام ندادن آن بهتر است مانند نماز خواندن در حمام یا صرافی.

۵. مباح: کاری است که انجام دادن و ندادن آن مساوی است مانند کسب حلال برای افزایش مال، رفتن به گردش‌های عادی.

FINAL

(ب) مطابق فقه حنفی

۱. فرض: کاری است که لزوم انجام دادن آن با دلیل قطعی ثابت شده باشد. انجام آن ثواب و پاداش نیکو دارد و ترک آن، انسان را مستحق عذاب می‌کند. منکر آن کافر می‌باشد. مانند نماز و روزه.

۲. واجب: کاری است که به وسیله دلیل ظنی (غیرقطعی) ثابت شده باشد و عمل به آن ثواب و ترک آن گناه دارد. البته منکر آن کافر نمی‌شود مانند نماز عیدین.

۳. سنت مؤکده: کاری است که پیامبر اغلب آن را انجام می‌داد ولی احیاناً ترک هم فرموده است مانند گفتن اذان برای نماز جماعت.

۴. مستحب یا سنت غیر مؤکده: کاری است که انجام آن پاداش دارد ولی ترک آن گناه ندارد. اهمیت سنت غیر مؤکده به اندازه سنت مؤکده نیست و به همین دلیل پیامبر همیشه آن را انجام نمی‌دادند مانند با وضو خوابیدن.

۵. مکروه: که خود بر دو قسم است:

۱-۵. مکروه تحریمی که نزدیک به حرام است.

۲-۵. مکروه تنزیهی که ترکش بهتر است مانند آب وضو را به صورت زدن.

۶. حرام: کاری است که انجام آن گناه دارد و ترک آن ثواب دارد. مانند دروغ گفتن و ضرر زدن به مردم.

۷. مباح: کاری است که عمل و ترک آن مساوی می‌باشد یعنی انسان در انجام و ترک آن آزاد است. (مانند: برگزیدن شغل‌های مختلف برای کسب حلال از قبیل تجارت، صنعت و غیره).

تمامی دستورات اسلام به دلیل فایده‌ها و مصلحت‌هایی است که با انجام این دستورات از آن‌ها بهره‌مند می‌شویم و اگر از چیزی نهی شده است، به دلیل نتایج بد و گرفتاری‌هایی است که با انجام آن عمل در دنیا یا آخرت برای ما پدید می‌آید. توجه داشته باشیم که گاه می‌توانیم با عقل و فکر خود به حکمت و دلیل احکام پی ببریم، اما گاهی پی بردن به دلیل احکام دشوار و ناممکن است ولی چون اطمینان داریم تمامی این دستورات در نهایت به نفع ماست آن‌ها را به خوبی انجام می‌دهیم.

تکلیف چیست و مکلف کیست؟^(۱)

تکلیف چیست؟

به دستورات و احکام عقیدتی و عملی که از طرف خدا و به وسیله‌ی پیامبر(ص) به عنوان فرض و سنت بر انسان لازم شده باشد به نام خطاب الله اعم از اوامر و نهی‌ها تکلیف گفته می‌شود.

پس تکلیف به انجام دادن اوامر و فرمان‌ها و ترک منهیات گفته می‌شود که از طرف خداوند به عنوان یک وظیفه دینی برای انسان مکلف در نظر گرفته شده باشد. به پسر و دختری که شرایط زیر را داشته باشند، مکلف می‌گویند:

۱. بالغ باشد سن بلوغ پسران ۱۵ سال و سن بلوغ دختران ۹ سال می‌باشد.

۲. عاقل باشد، عقل یعنی قوه‌ی تشخیص حق و باطل، نفع و ضرر که به سبب آن درک حقایق مسیر می‌شود.

۳. قادر باشد، یعنی قدرت و توان دینداری را داشته باشد، سه صفت کوری و لالی و کوری را با هم نداشته باشد و اطلاعات دینی به او رسیده باشد.

۴. مختار باشد، یعنی از روی اجبار و تهدید و اکراه خلاف شرع به او تحمیل نشود و قلبش به ایمان مطمئن باشد پس مؤمن باید به اختیار او علاقه‌ی خودش عقیده و دین و دینداری را داشته باشد نه از روی تهدید و اجبار و یا ریاکاری و...

مجتهد و اجتهاد

پس از رحلت پیامبر گرامی اسلام (ص)، شورای مهاجرین و انصار جانشین پیامبر (ص) را انتخاب نموده و به عنوان پیشوای دین مردم همراه دیگر یاران و صحابه‌ی پیامبر (ص) راه زندگی و برنامه خوشبختی را برای مردم زمان خود شرح می‌دادند. سپس تابعین که اصحاب پیامبر را درک کرده بودند پاسخگوی نیازهای دینی مردم بودند.

در نتیجه‌ی جنگ‌ها و گذر زمان تابعین دار فانی را وداع گفتند، در میان مسلمانان شخصیت‌های بزرگ و متخصص بعد از تابعین شروع به جمع‌آوری احادیث پیامبر کردند و مدارس و مکاتبی برای آموزش فقه ایجاد نمودند و سیر تکامل فقهی در این زمان شروع شد.

این شخصیت‌ها که مجتهدینی مطلق و در سطح اعلا، افراد نخبه و نوابغی هستند که در بخش احکام اسلامی علاوه بر این که تمام آیه‌ها و بر تمام احادیث و اجماع‌های منعقد و به تمام ناسخ و منسوخ و اسباب نزول و شرایط احادیث متواتر و... و شرح حال راویان و تاریخ اصحاب و معنای لغات و ترکیبات زبان عربی و علوم نحو و صرف و معانی و بیان و اصول فقه آگاهی کامل دارند، روح استنباط و

قدرت نتیجه‌گیری آن‌ها در جهت فهم احکام، به آن چنان فرازی رسیده که بتوانند در حال ارتباط مستقیم با «قرآن، حدیث، اجماع، قیاس و استدلال» یک مذهب مستقل را استخراج کرده و برای عمل بر پیروان خویش عرضه نمایند. این شخصیت‌ها که مورد قبول مردم زمان خود و پاسخگو به نیازهای آنان بودند و به تدوین فقه پرداختند و آرا و عقاید خود را براساس قرآن و سنت پیامبر ﷺ ارایه دادند به امام‌های چهارگانه مشهورند:

۱ - امام ابوحنیفه رحمته الله علیه ۲ - امام مالک رحمته الله علیه

۳ - امام شافعی رحمته الله علیه ۴ - امام حنبل رحمته الله علیه

این امامان دانشمندانی بودند که اسلام و قرآن و سنت را خوب شناختند و درک کردند. به عنوان عالمان بزرگ دین و متخصصان احکام، شاگردانی را تربیت نمودند تا افراد اُمت را تعلیم دهند تا برای همیشه طریق دین مستدام و جاودانه بماند.

ذکر این نکته لازم است که بحث اجتهاد دارای سطوحی است و مجتهدین دارای مراتبی هستند، مجتهدین فی‌المذهب و دارندگان رتبه اجتهاد در سطح عالی، شخصیت‌های علمی بارز و برجسته‌ای هستند که می‌توانند از اصول مسایل مذهب مجتهد مطلق حکم مسایل جدیدی را استنباط نمایند و این مذهب را پاسخگوی تمام مسایل روز و شرایط و ظروف زمانی و مکانی قرار دهند برای نمونه در مذهب شافعی مجتهد فی‌المذهب مُزَنّی، امام الحرمین، امام محمد غزالی و ابواسحق شیرازی و... هستند.

مجتهدین فی‌الفتوی و دارندگان سطح پایین‌تر اجتهاد،

شخصیت‌های عالم و آگاهی هستند که بر اثر اطلاعات وسیع از دلایل احکام فقهی و آگاهی از روح مسایل اسلامی می‌توانند از دو قول مجتهد مطلق یکی را بر دیگری ترجیح دهند. در مذهب شافعی اشخاصی همچون امام نووی و امام رافعی و... از این دسته‌اند و پایین‌تر از این سطح دارندگان (رتبه‌ی افتاء) روحانیانی هستند که علاوه بر اطلاعات کافی از مسایل و اصطلاحات علوم ادبی و اسلامی و ابواب و فصول و اصطلاحات فقهی بتوانند جواب صحیح سؤال مراجعین را از کتاب‌های مقبر فقهی مانند کتاب‌های امام نووی و امام رافعی و تحفه شیخ‌ابن حجر و نهاییه محمد رملی و... استخراج نمایند.

برای شناخت افکار و دیدگاه امام شافعی رحمته الله علیه یادآوری نمونه‌هایی از گفتار او ضروری است:

۱ - کسی که دنیا را بخواهد به علم نیازمند است و کسی که قیامت را بخواهد باز به علم نیازمند است.

۲ - علم فقه را پیش از عهده‌دار شدن سرپرستی خانواده باید آموخت زیرا بعدها مشکل است.

۳ - زینت دانشمند توفیق است، آرایشش حسن خلق و زیبایی‌اش جوانمردی است.

۴ - کسی که شهوت دنیا بر وی غالب شود برده دنیاداران خواهد بود.

۵ - کسی که دوستش را پنهانی نصیحت کند به احترامش می‌افزاید.

بلوغ شاخه‌ها^(۱)

«يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُمْ بُرْهَانٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ نُورًا مُبِينًا»

(سوره ی نساء، آیه ی ۱۷۴)

«ای مردم، در حقیقت برای شما از جانب پروردگارتان برهانی آمده است و ما به سوی شما نوری تابناک فرو فرستادیم.»

در صبح دل‌انگیز بهاری بر لب حوض خانه نشسته‌ای و غرق در تفکر گشته‌ای به درختان می‌اندیشی که چگونه ناگهان عوض شده‌اند و به شاخه‌ها که چگونه پر از برگ و شکوفه گشته‌اند. شاخه‌ها از این پس، می‌خواهند با طراوت و معطر باشند، میوه بدهند و سایه مهر و عطوفت بر دیگران بگسترانند.

نشسته‌ای و به «بلوغ شاخه‌ها» می‌اندیشی!

از بلوغ شاخه‌ها به بلوغ خود پی می‌بری، چرا که دیگر حس پرستش و وظیفه‌شناسی در تو سبز و شکوفا شده، دیگر کودکی نیستی که در شناخت پیرامون خود تنها از

۱- کتاب راه سبز، احکام متوسطه ویژه دختران، تألیف: علی حسن زاده، انتشارات آدینه، ص ۳۵ تا ۳۷.

حواس پنج‌گانه کمک‌گیری، عقل تو بیدار شده است. همه چیز در نگاه تو تحوّل و تغییر یافته است.

دیگر دوست‌نداری مثل همیشه به لهُو و لعب و سرگرمی‌ها و بازی‌های بی‌هدف پردازی و کارهایت بدون هدف و آرمان باشد.

می‌خواهی در تمام گذشته‌های خود تجدیدنظر کنی و افکار و عقاید خود را براساس حق و حقیقت و با واقع‌بینی تنظیم کنی.

در این بحبوحه‌ی فکری شدیداً به راهنمایی دانا، دلسوز و مهربانی نیاز داری تو دیگر بالغ شده‌ای خداوند، پیامبران و امامان را به یاری تو فرستاده تا دنیا و آخرت تو را براساس عقل و فطرت تو پی‌ریزی کنند و تو «مکلف» هستی که براساس دستورها و راهنمایی آنان زندگی کنی.

پس بدان که با ورود به دنیای بلوغ دینی و رسیدن به حد تکلیف شرعی، خانه‌ی قلب تو پنجره‌های لطیف و ظریفی دارد که تو با انجام دادن هر کار پنجره‌ای از قلبت را به سوی آن کار می‌گشایی و با ترک کردن هر کار پنجره‌های قلبت را به روی آن کار می‌بندی، اسلام براساس شناخت کاملی که از تو و جهان پیرامون تو دارد در برابر هر کاری، حکمی دارد او می‌داند که اگر پنجره‌ای از قلبت را به سوی احکام دینی بگشایی نسیم معطری به خانه‌ی قلبت خواهد وزید؟ و اگر به سوی دیگر بگشایی فضای قلبت را آلوده خواهد کرد؟

حکمت برخی از احکام^(۱)

قبل از این که به بیان علت‌های برخی از احکام بپردازیم ذکر این نکته لازم است که در این کتاب صرفاً به دنبال بیان احکام و آموزش و یادگیری آن‌ها هستیم و به شرح تمام دلایل و علل احکام و اسرار و علت‌های شاخه‌های اصلی و فرعی احکام نخواهیم پرداخت اما دانش‌آموزان عزیز بدانند که تمامی احکام اسلامی دارای علت‌ها، اسرار و فوایدی برای عاملان به آن‌ها می‌باشند که با مراجعه به کتب فلسفه‌ی احکام با آثار و حکمت‌های آن‌ها بیشتر آشنا خواهید شد. ولی به طور بسیار خلاصه به دلایل و علل برخی از احکام اشاره می‌کنیم:

در باب اهمیت احکام مربوطه به طهارت و پاکیزگی در اسلام به بیان امام محمد غزالی در کتاب احیاء علوم الدین ربع عبادات بحث اسرار طهارت اشاره می‌کنیم که پیامبر ﷺ فرمود: «بنی الدین علی النظافه» و نیز فرمود: «مفتاح الصلوة الطهور» «کلید نماز پاکی است».

به طور کلی چیزهایی را که خداوند حرام کرده است به خاطر ناپاکی و ضرر و زیانی است که در آن‌ها وجود دارد.

خدای متعال در سوره‌ی مائده آیه‌ی چهارم می‌فرماید:
«از تو می‌پرسند چه چیزهایی برای آنان حلال شده است؛ بگو
هر چه پاکیزه است برای شما حلال است.»

پس بدانید که احکام دین اسلام برای مصور کردن
انسان‌ها از پلیدی‌ها و بهره‌مندی آنان از پاکی‌هاست. تا به
ایجاد تعادل در زندگی آنان بتوانند به بهترین وجه به مسیر
انسانی خود ادامه دهند و خود را به خدای خویش نزدیک
سازند.

اگر در اسلام خوردنی‌ها و یا آشامیدنی‌هایی مانند شراب
و هر ماده‌ی مسکر و یا گوشت خوک و حیوانات مشابه و
گوشت مُردار و خوردن خون و تریاک و مواد مخدر مشابه
حرام شده است به علت این است که مصرف چنین موادی
موجب تخریب قوای عقلی و فکری انسان شده و تأثیرات
جبران‌ناپذیری بر جسم و روان انسان دارند. در حالی که
خداوند متعال عقل و اندیشه و فطرت انسان را مورد خطاب
قرار می‌دهد و چنانچه عقلانیت از انسان دور شود با سایر
حیوانات تفاوتی ندارد و همیشه برگ برنده به دست
عقلانیت و جسم و روان پاک است.

مصرف مواد الکلی غیرت کاذب ایجاد می‌کند و انسان
در حالت مستی ممکن است به هر نوع عمل خشونت‌آمیز و
تأسف‌باری دست بزند و در مقابل مصرف تریاک و مواد
مخدر مشابه، افراد را بی‌غیرت، ترسو، و بی‌توجه و لأبالی
می‌کند. بدن را در مقابل انواع بیماری‌ها تضعیف نموده و به
تدریج به کام مرگ می‌کشد احکام دیگر مانند حرام دانستن
قمار در اسلام با حکمت‌ها و دلایل دیگری مواجه می‌باشد

زیرا این نوع بازی‌ها اگر مبتنی بر برد و باخت باشد حرام
ست چون به تدریج روحیه تلاش و بروز استعدادها را از
بین می‌برد و مرتکبین آن از اراده‌ی ضعیف برای کار و
سازندگی برخوردارند و به همین قیاس صدها حکم دیگر و
در نتیجه امکان وجود صدها دلیل و حکمت دیگر نیز وجود
ندارد.

بنابراین هر فرد مسلمان سعی نماید که تابع باشد و
هنگامی که حجت حکمی نیرومند و قانع‌کننده بود و با
صول شریعت و روح اسلام هماهنگی داشت آن را بپذیرد.

ریشه‌های احکام

«إِنَّ اللَّهَ طَيِّبٌ يُحِبُّ الطَّيِّبَ، نَظِيفٌ يُحِبُّ النَّظَافَةَ»

«پیامبر ﷺ فرموده، خدا پاک است، پاک را دوست دارد، پاکیزه است، پاکیزگی را دوست دارد.»^(۱)

همیشه تمیز و نظیف است، خانه را تمیز نگه می‌دارد، شیشه‌های در و پنجره را تمیز می‌کند، دیوار و سقف اتاق‌ها را گردگیری می‌کند، تار عنکبوت‌ها را می‌گیرد، اثاثیه خانه را گردگیری می‌کند، ظروف‌های کثیف و چرب را روی هم انباشته نمی‌کند و به موقع همه چیز را تمیز می‌کند و در جای خودش قرار می‌دهد او پاکیزه است و خدا نیز او را دوست دارد.

ارزش ما در این نیست که وسایل و لوازم منزلمان نو و گران قیمت باشند بلکه ارزش در این است که همه چیز تمیز، منظم و مرتب باشد.

البته باید توجه داشته باشیم که در اسلام پاکی و طهارت با تمیزی فرق می‌کند، بنابراین علاوه بر تمیزی باید پاک هم باشیم.

۱- نقل از کتاب راه سبز دختران، تألیف: علی حسن زاده، نشر آدینه، ص ۴۷.

با توجه به این که جسم و روان انسان از یکدیگر متأثر می‌شوند، خداوند برای پرورش روانی انسان، عبادات را قرار داده است، برای رسیدن به آن نظافت و پاکی بدن را نیز امر فرموده است.

مطهرات یعنی پاک‌کننده‌ها که آن چیزهایی هستند که طهارت به وسیله‌ی آن‌ها انجام می‌گیرد از مهم‌ترین پاک‌کننده‌ها آب است و آب نیز خود به سه نوع تقسیم می‌شود:

۱. آب پاک‌کننده: آبی است که خالص است و چیزی در آن حل نشده باشد و یا رنگ و بو و طعم آن اصلاً تغییر نکرده باشد این نوع آب را آب مطلق گویند. آب مطلق ممکن است آب چشمه، رودخانه، چاه، دریا، باران، آب ذوب تگرگ یا یخ باشد این نوع آب‌ها چه برای ادای فرایض و چه برای نوشیدن و نظافت و امثال این‌ها جایز و بلامانع است.

۲. آب پاک: آبی است کمتر از دو قله که در فرض وضو یا غسل استعمال شده و لکن محفوظ مانده و هیچ نجاستی با آن مخلوط نشده است و چنین آبی انسان را نجس نمی‌کند.

هرگاه آب به اندازه‌ی دو قله و یا بیشتر از دو قله هم باشد، اما به واسطه‌ی آمیختگی با مواد پاک مانند قند، نمک و امثال این‌ها رنگ یا بو یا طعم آن تغییر کرده باشد باز هم آن آب پاک است اما پاک‌کننده نیست و به درد وضو نمی‌خورد.

۳. آب متنجس (آلوده): آب پاک یا پاک‌کننده ممکن است به واسطه آلودگی به نجاسات به صورتی درآید که استعمال آن برای هیچ امری شرعاً جایز نباشد در این صورت آن را آب متنجس گویند آب پاک یا پاک‌کننده در دو حالت زیر متنجس می‌گردد.

۱- آب پاک یا پاک‌کننده‌ای که مقدارش از دو قله (گر) کم‌تر باشد و نجاستی در آن افتاده باشد.

۲- آب پاک‌کننده یا پاکی که مقدارش بیش از دو قله (گر) باشد و نجاستی آن را آلوده کرده و رنگ یا بو یا طعم آن را تغییر داده باشد.

● نکته

آب کر - قلتین

الف) مطابق فقه شافعی

قلتین (دو قله) که آن را «گر» نیز می‌نامند، میزان شرعی آب زیاد است و آن عبارت است از آبی که از نظر وزن برابر ۲۱۱ کیلوگرم است یا از لحاظ ظرفیت و حجم هر یک از ابعاد آن دو وجب معمولی باشد و یا به عبارت دیگر مقدار آبی است که به اندازه $\frac{1}{4}$ مترمکعب باشد.

ب) مطابق فقه حنفی

آب قلتین حکم آب جاری را دارد و عبارت است از آب حوضی یا گودالی که مساحت آن ۱۰×۱۰ گز و عمق آن ۲۵ سانتیمتر باشد.

پاک‌ها و نجس‌ها^(۱)

ممکن است چیزی کثیف باشد ولی نجس نباشد و یا چیزی تمیز باشد ولی پاک نباشد پس پاکی و نجسی با تمیزی و کثیفی فرق می‌کند.

پاک‌کننده‌ها شامل: آب، خاک، سنگ، دابغ است. آب اگر با چیز دیگری مخلوط شده باشد دیگر پاک‌کننده نیست مثل آبمیوه و آب‌دوغ. اصطلاحاً به این آب‌ها «مضاف» گفته می‌شود.

آب اگر مضاف نباشد مطلق است و تنها آب مطلق پاک‌کننده است که آب مطلق شامل آب باران، آب چاه، آب جاری به شرحی که قبلاً نیز ذکر شده بود می‌باشد.

نجس‌ها عبارتند از:

۱ - ادرار و مدفوع انسان و حیوان‌های حرام گوشتی که خون جهنده دارند. یعنی اگر رگ آن‌ها را ببریم خون بیرون می‌جهد مثل گربه، موش، روباه.

۱- ارمغان سبز، تألیف پریوش رجبی، خالد نویدی، انتشارات عابد، ص ۹.

- ۲ - مُردار و خون انسان و حیواناتی که خون جهنده دارند مثل گوسفند و گریه
- ۳ - سگ و خوکی که در خشکی زندگی کنند.
- ۴ - شراب و هر مایع مست‌کننده‌ی دیگر.
- ۵ - عرق شتر نجاست‌خوار.

غسل

غسل عبارت است از شستشوی تمام بدن به خاطر آنچه که موجب غسل شده است، برای به جا آوردن غسل یا زیر دوش می‌روند و یا آب را به وسیله‌ای بر بدن خود جاری می‌کنند که این را غسل ترتیبی می‌گویند و یا در آب قَلَتین از قبیل حوض، و یا رودخانه فرو رفته، خود را می‌شویند و این نوع را غسل ارتماسی می‌نامند.

موجبات غسل

- برخی از آنچه که غسل را واجب می‌کند بدین قرار است:
- ۱ - مرگ (برای مسلمانان غیر شهید)
 - ۲ - پذیرفتن دین اسلام (مسلمان شدن) برای نودینان.

واجبات غسل در فقه شافعی

کارهایی که در غسل واجب است انجام بگیرد سه چیز است:

۱ - نیت

- ۲ - برطرف نمودن آلودگی و پلیدی ظاهری از بدن اگر موجود باشد.

مستحبات غسل در فقه حنفی

هر چه در وضو مستحب است در غسل هم مستحب است
هر چه در وضو مستحب است و هر چه در وضو مکروه است در
غسل هم مکروه است.

۳ - رسانیدن آب به تمام بدن از پوست، ناخن، مژه
غیره.

مستحبات غسل در فقه شافعی

- ۱ - مضمضه
- ۲ - استنشاق
- ۳ - گرفتن وضو قبل از غسل
- ۴ - استقبال قبل
- ۵ - برطرف نمودن چرک و آلودگی از روی بدن.
- ۶ - دست مالیدن بر تمام اعضا و رسانیدن آب به تمام بدن
- چین و چروک‌های بدن و لب موها
- ۷ - تکرار شستن تا سه مرتبه (یا خود را سه مرتبه در آب فرو کردن)
- ۸ - موالات فاصله نینداختن در بین شستن اعضا
- ۹ - تقدم طرف راست بر چپ
- ۱۰ - تخلیل یعنی رسانیدن آب به انگشتان و انداختن میان موها.

فرائض غسل در فقه حنفی

- ۱ - مضمضه ۲ - استنشاق ۳ - شستن تمام بدن

سنت‌های غسل در فقه حنفی

- ۱ - بسم الله الرحمن الرحيم گفتن ۲ - در دل نیت غـ
کردن
- ۳ - شستن هر دو دست تا مچ ۴ - پاک کردن نجاست
بدن و..

وضو^(۱)

قبل از وضو لازم است هنگام رفتن به دستشویی خوب طهارت بگیری و خودت را تمیز کنی، و هوشیار باشی در توالت و بیرون آن کثیف و نجس نشوی، چون اگر نجاست روی بدن یا لباس هایت باشد نماز بی فایده و باطل است.

چگونگی وضو

- ۱ - بعد از شستن دست ها و دهان و بینی می گویی نیت به جای آوردن فرض وضو را دارم و صورتت را از بالای پیشانی جایی که موی سر بیرون می آید تا آخر چانه و به پهنای ما بین هر دو گوش همراه با نیت می شویی.
- ۲ - دست راست و چپت را را آرنج می شویی.
- ۳ - قسمتی از سرت را مسح می کنی (و سنت است درون و بیرون گوش هایت را با دست تر مسح کنی)
- ۴ - پای راست و چپ را تا برآمدگی (مچ) پا می شویی.

فرائض وضو:

- ۱ - شستن صورت

۱- روش جدید در آموزش نماز در فقه امام شافعی، تألیف، محمودی، عبدالرحیم، ناشر، انتشارات کردستان ۱۳۸۰.

۲ - شستن هر دو دست تا آرنج

۳ - مسح یک چهارم سر

۴ - شستن هر دو پا تا (قوزک)

سنت‌های وضو:

۱ - گفتن بسم الله الرحمن الرحيم

۲ - شستن هر دو دست تا مچ

۳ - مسواک کردن

۴ - سه بار مضمضه و استنشاق کردن

۵ - دقت کردن در مضمضه و استنشاق

۶ - خلال کردن ریش انبوه با انگشتان

۷ - خلال کردن انگشتان دست و پا

۸ - سه بار شستن هر عضوی که باید شسته شود

۹ - تمام سر را یک بار مسح کردن

۱۰ - مسح کردن هر دو گوش و...

مستحبات وضو:

۱ - رو به قبله بودن

۲ - در شستن اعضای وضو از دیگری کمک نگرفتن

۳ - خواندن دعا‌هایی که در احادیث وارد شده است

هنگام وضو گرفتن و..

مکروهات وضو:

۱ - آب را بر صورت زدن

۲ - اسراف کردن در مصرف آب

۳ - در هنگام وضو سخن بیهوده گفتن و...

چیزهایی که وضو را باطل می‌کند^(۱)

۱ - ادرار و مدفوع و...

۲ - خواب

۳ - زوال عقل یعنی به وسیله‌ای عقل او از کار بیفتد مثل

مست شدن، یا دیوانه شدن یا بیهوش شدن و...

● نکته: مطابق فقه حنفی وضو دارای فرایض، سنت،

مستحب و مکروه است.

شرایط وضوی صحیح^(۲)

شرایط وضوی صحیح چها تا هستند که عبارتند از:

۱ - آب مطلق باشد نه مستعمل و مضاعف.

۲ - جاری شدن آب بر عضوی که لازم است هنگام نماز

خسته شود.

۳ - عاری بودن عضو از هر چیز که رنگ، طعم یا بوی

آب را تغییر دهد.

۴ - چیزی مانع رسیدن آب به عضو نباشد.

نکته اول: آب مستعمل آبی است که یک بار به عنوان

وضو، غسل و... استفاده شده باشد. بار دیگر برای وضو

قابل استفاده نمی‌تواند باشد.

نکته دوم: آب مضافی آبی است که از چیز دیگری گرفته شده

باشد، مانند گلاب، آب انار و.. آب مضاف پاک است ولی

پاک‌کننده نیست.

^(۱) - ارمغان سبز، تألیف، رجبی، پربوش نویدی، خالد، ناشر انتشارات عابد،

ص ۱۳ - همان منبع، ص ۱۲.

تیمم (۱)

تیمم یعنی در جایی که دسترسی به آب نباشد و یا وقت نماز تنگ است و یا استفاده از آب برای فرد ضرر دارد یا شرایط خاصی دست‌های خود را به خاک مالیده و به اعضای وضو (صورت و دست‌ها) بکشید.

شرایط خاک تیمم و ویژگی‌های آن

- ۱ - خاک پاک و دارای غبار باشد.
- ۲ - ماسه نرم و داری غبار باشد، به شرطی که به اعضای بدن نچسبد تا غبار به پوست برسد.
- ۳ - با غیر خاک مخلوط نشده باشد مانند زعفران، آرد و...

- ۴ - برای طهارت دیگر به کار نرفته باشد.

ترکان تیمم

- ۱ - برداشتن خاک یا غبار به قصد تیمم
- ۲ - مسح صورت
- ۳ - مسح هر دو دست تا آرنج‌ها و...

● نکته: تیمم با ۲ ضربه صورت می‌گیرد. یک ضربه برای صورت و یک ضربه برای هر دو دست.

آداب تیمم و صورت عمل آن

۱ - ساعت و دستبند و انگشتر و... باید از دست جدا شوند.

۲ - دست‌ها را بر خاک پاک غبار آلوده می‌زنیم، از پیشانی گرفته تا انتهای چانه (آنچه که در وضو شسته می‌شود).

۳ - هر دو کف دست را، باز بر خاک می‌زنیم و از سر پنجه تا آرنج مسح می‌کنیم. (البته با دست چپ دست راست، سپس با دست راست دست چپ را).

نماز (۱)

اذان و اقامه

سنت است قبل از شروع به نماز اذان و اقامه بگوییم.

ترتیب و چگونگی اذان و اقامه گفتن

عبارات	اذان	اقامه
الله اکبر	چهار مرتبه	دو مرتبه
اشهد ان لا اله الا الله	دو مرتبه	یک مرتبه
اشهد ان محمداً رسول الله	دو مرتبه	یک مرتبه
حي على الصلاة	دو مرتبه	یک مرتبه
حي على الفلاح	دو مرتبه	یک مرتبه
قد قامت الصلاة	ندارد	دو مرتبه
الله اکبر	دو مرتبه	دو مرتبه
لا اله الا الله	یک مرتبه	یک مرتبه

چیزهایی که تیمم را باطل می‌کند

- ۱ - آنچه وضو را باطل می‌کند تیمم را نیز باطل می‌کند.
- ۲ - کفر کردن و از دین برگشتن (رَدّه)
- ۳ - پیدا شدن آب قبل از شروع نماز.
- ۴ - رفع معذوراتی که موجب انجام تیمم شده‌اند.

● نکته: در فقه شافعی تیمم را باید وقتی به جای آورد که هنگام نماز فرا رسیده و پس از جستجوی کامل، آب هم به دست نیامده و یا در صورت استفاده از آب احتمال زیاد وجود دارد.

و در فقه حنفی تیمم را باید وقتی به جای آورد که از آب حداقل تا ۲ کیلومتر از چهار جهت، فاصله داشته باشد یا در صورت استفاده از آب احتمال زیان وجود داشته باشد.

وقت نماز

هر فردی که به سن تکلیف می‌رسد بر او واجب است در شبانه‌روز پنج نوبت نماز بخواند که به آن نمازها پنجگانه می‌گویند. برای هر یک از نمازها وقتی مشخص شده است که عبارتند از:

نماز صبح: از اذان صبح (طلوع فجر) تا طلوع آفتاب.

نماز ظهر: از اذان ظهر تا اذان عصر (تا وقتی که سایه هر چیزی به اندازه خودش شود).

نماز عصر: از اذان عصر تا غروب آفتاب.

نماز مغرب: از غروب آفتاب تا اذان عشا (تا وقتی که شفق قرمز در آسمان غایب شود).

نماز عشا: از اذان عشا تا طلوع فجر.

اهمیت و جایگاه نماز

در بدن داری اگر سوز حیات

هست معراج مسلمان در صلات

بهرتر است بحث را با آیه (إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ

وَالْمُنْكَرِ^(۱)) شروع کنیم و زینت دهیم و اهمیت نماز را در

این آیه مبارکه جستجو کنیم، به درستی نماز بازدارنده از

تمام زشتی‌ها و منکرات و پلیدی‌هاست. در این آیه دو کلمه

فحشا و منکر آنچه را که برای انسان مضر است و موجبات

هلاکت انسان را باعث می‌شود، در برمی‌گیرد.^(۲)

۱- سوره عنکبوت، آیه ۴۵.

۲- تأثیر نماز در زندگی فرد و پایداری جامعه، تألیف، کهنه‌پوشی، احمد،

ناشر، انتشارات کردستان، ص ۱۰.

قرآن در ضمن دعای ابراهیم خلیل بیان فرموده است که:
«پروردگارا من و فرزندانم را نمازگزار قرار ده و دعای ما را قبول کن»^(۱)

و در وصیت لقمان به فرزندش آمده است: «فرزندم نماز را به پای دار» و خداوند آخرین پیامبر خویش حضرت محمد ﷺ را به نماز فرمان داده و آن را از ویژگی‌های اصلی متقین و اوصاف مؤمنین رستگار دانسته است.

قرآن در سوره بقره، آیات ۴۵ و ۴۶ مؤمنین را دعوت کرده است که از صبر و نماز یاری بجویند که خداوند با صابران است. اشرف مخلوقات وجود پیامبر خاتم(ص) می‌باشد و بهترین هدیه خداوند برای بهترین مخلوقش نماز است.

می‌دانید که هر چه فرد شریف‌تر و بزرگوارتر باشد هدیه‌ای که به وی اهداء می‌شود نفیس‌تر خواهد بود. بنابراین باید قدر این هدیه گرانبها را دانست و با جان و دل تا واپسین لحظات زندگی از آن حمایت و حفاظت کرد، چرا که بن هدیه «نماز» نور چشم پیامبر است. «و قرّة عینی فی الصلوة»

و یا پیامبر فرموده‌اند: «لاخیر فی دین لاصلوة له» در عینی که نماز در آن نباشد خیر و برکتی نیست، و یا فرموده‌اند: «الصلوة معراج المؤمن» نماز نردبان و وسیله بالا رفتن انسان مؤمن است.

۱- سوره بقره، آیه ۴۰.

پس می توان پرواز پرندگان با ایمان و مسلمان را دید اگر از قید و بند هواهای نفسانی رهایی یابند که به قول سعدی:

طیران مرغ دیدی تو ز پای بند شهوت

بدرآی تا ببینی طیران آدمیت

نماز عبادتی است ریشه دار و مشترک میان همه ادیان، اما نماز در اسلام امتیازات و ویژگی های خاصی دارد، نماز سنگ محک دین انسان هاست و به وسیله نماز درجه خلوص و عیار دینداری افراد مشخص می شود، به این معنی که هر چه بیشتر نماز انسان را از بدی باز بدارد عیار و درجه دین داری او بالاتر است. نماز عشق و امید به زندگی را در انسان زنده می کند، آثار و شعاع نماز می تواند گستره آفاق و انفس را درنوردد و دنیا را پر از زیبایی و دوستی کند، نماز می تواند آینده خوبی را برای انسان مسلمان ترسیم کند و خط انسانیت و کمال را به انسان نشان دهد و می تواند دقیق ترین و بهترین برنامه را به انسان نشان دهد. هم چنان که چشم نور دنیا است و به وسیله آن دنیای ظاهر را می توان دید، نماز هم نور دین است که به وسیله ی آن می شود حقایق و دنیای باطن و آنچه که نادیدنی است، دید به قول شاعر:

چشم دل باز کن که جان بینی

آنچه نادیدنی است آن بینی
«و بدان که دیگر عبادات و سایلی هستند برای محقق شدن راز نماز.»^(۱)

۱- احیاء علوم الدین، تألیف، غزالی، امام محمد، ج ۵، ص ۱۶۰.

چگونه نماز بخوانیم؟^(۱)

۱- در جای پاک و با لباس تمیز رو به قبله می ایستی و می گویی مثلاً چهار رکعت فرض نماز ظهر را برای خدا به جای می آورم «اللَّهُ أَكْبَرُ»

۲- دست راست را روی دست چپ، بالای ناف می گذاری.

۳- شروع به خواندن سوره حمد می کنی.

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ * الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ * مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ * إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ * اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ * صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ *

سپس سوره توحید یا سوره دیگری مانند آن را بخوان.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ * اللَّهُ الصَّمَدُ * لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ * وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ *

۴- سپس با گفتن «اللَّهُ أَكْبَرُ» به رکوع می روی و دست هایت را روی زانو هایت قرار می دهی و می گویی:

«سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ وَبِحَمْدِهِ»

۵- از رکوع بلند می شوی و می گویی:

«سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ»

۶- سپس با گفتن «اللَّهُ أَكْبَرُ» به سجده می روی و

۱- روش جدید در آموزش نماز در فقه امام شافعی، تألیف، محمودی، عبدالرحیم، ناشر، انتشارات کردستان، ۱۳۸۰، صص ۱۰ الی ۲۱.

پیشانی و بینی و کف دو دست و زانوها و کف انگشتان پاهایت را روی زمین می‌گذاری و می‌گویی:

«سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى وَبِحَمْدِهِ»

۷ - با گفتن «اللَّهُ أَكْبَرُ» از سجده اول سر بلند می‌کنی و بعد از آرام گرفتن دوباره با گفتن «اللَّهُ أَكْبَرُ» به سجده دوم می‌روی مانند سجده اول، آنگاه با گفتن «اللَّهُ أَكْبَرُ» برای انجام رکعت دوم برمی‌خیزی و می‌ایستی و دوباره تمام اعمال را مانند رکعت اول تکرار می‌نمایی.

۸ - برای (التَّحِيَّات) می‌نشینی به گونه‌ای که پای چپت زیر نشیمنگاه و کف انگشتان پای راست تو روی زمین باشد و کف دست‌هایت را روی زانوها و می‌گذاری دست راست را بر هم می‌نهی به غیر از انگشت سبابه و شروع به خواندن (التَّحِيَّات) می‌کنی.

التَّحِيَّاتُ الْمُبَارَكَاتُ الصَّلَوَاتُ الطَّيِّبَاتُ لِلَّهِ السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ السَّلَامُ عَلَيْنَا وَ عَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ *

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ * وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ * اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ. (و در تحیات آخر) وَ عَلَى آلِ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ را اضافه می‌کنی.

۹ - تا اینجا دو رکعت نماز را خوانده‌ای اگر نماز دو رکعتی بود مانند نماز صبح سلام می‌دهی.

۱۰ - اول به طرف راست سپس به طرف چپ سر را برمی‌گردانی و می‌گویی:

«السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ»

ولی اگر نماز ۴ رکعتی بود مانند نماز ظهر، عصر و

عشاء، بعد از تحیات اول سلام نمی‌دهی و با گفتن «اللَّهُ أَكْبَرُ» بلند می‌شوی، و دو رکعت دیگر مانند رکعت‌های اول و دوم می‌خوانی و در رکعت چهارم بعد از سجده دوم می‌نشینی و تحیات آخر را می‌خوانید و سلام می‌دهی اما اگر نماز مغرب بود بعد از تحیات اول با گفتن «اللَّهُ أَكْبَرُ» بلند می‌شوی و یک رکعت دیگر می‌خوانی و می‌نشینی و تحیات را می‌خوانی و سلام می‌دهی.

● نکته: در نماز صبح بعد از بلند شدن از رکوع رکعت دوم سنت است دست‌هایت را بلند نمایی و دعای قنوت را بخوانی.

دعای قنوت

اللَّهُمَّ اهْدِنِي فِضْ هَدَيْتَ وَ عَافِنِي فِيمَنْ عَافَيْتَ وَ تَوَلَّنِي فِيمَنْ تَوَلَّيْتَ وَ بَارِكْ لِي فِيمَا أَعْطَيْتَ وَقِنِي شَرَّ مَا قَضَيْتَ فَإِنَّكَ تَقْضِي وَلَا يُقْضَى عَلَيْكَ وَ إِنَّهُ لَا يَذِلُّ مَنْ وَالَيْتَ وَلَا يَعْزُ مَنْ عَادَيْتَ تَبَارَكْتَ رَبَّنَا وَ تَعَالَيْتَ فَلَكَ الْحَمْدُ عَلَى مَا قَضَيْتَ أَسْتَغْفِرُكَ وَ أَتُوبُ إِلَيْكَ وَ صَلَّى اللَّهُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ وَ سَلَّمَ

نمازهای واجب ۵ فرض است شامل:

۱ - نماز صبح ۲ رکعت

۲ - نماز ظهر ۴ رکعت

۳ - نماز عصر ۴ رکعت

۴ - نماز مغرب ۳ رکعت

۵ - نماز عشاء ۴ رکعت

تا اینجا چگونگی نماز خواندن را یاد گرفتیم حالا بعضی از دعاها و ذکرهایی که در نماز سنت است و خشوع و زیبایی بیشتر به نماز می دهد کم کم یاد بگیر.

دعای افتتاح^(۱)

بعد از «اللَّهُ أَكْبَرُ» شروع به نماز و قبل از خواندن سوره حمد سنت است این دعا را بخوانی:

«وَجَّهْتُ وَجْهِيَ لِلَّذِي فَطَرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ حَنِيفاً مُسْلِماً
وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي
لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ لَا شَرِيكَ لَهُ وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا مِنَ
الْمُسْلِمِينَ»

دعای بین سجده ها

رَبِّ اغْفِرْ لِي، وَارْحَمْنِي، وَاجْبُرْنِي، وَارْقُعْنِي، وَارْزُقْنِي،
وَاهْدِنِي، وَعَافِنِي.

دعای بعد از التحیات آخر

بعد از التحیات آخر و قبل از سلام دادن این دعا را می خوانی:

كَمَا صَلَّيْتَ عَلَيَّ إِبْرَاهِيمَ وَ عَلَيَّ آلِ إِبْرَاهِيمَ، وَ بَارَكْتَ عَلَيَّ
مُحَمَّدٍ وَ عَلَيَّ آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَيَّ إِبْرَاهِيمَ وَ عَلَيَّ آلِ
إِبْرَاهِيمَ فِي الْعَالَمِينَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ.

و اگر مایل بودی این دعا را نیز می توانی بخوانی:

اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي مَا قَدَّمْتُ وَمَا أَخَّرْتُ وَمَا أَسْرَرْتُ وَمَا أَعْلَنْتُ
وَمَا أَسْرَفْتُ وَمَا أَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنِّي، أَنْتَ الْمُقَدِّمُ وَأَنْتَ
الْمُؤَخِّرُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ.

وقتی از نماز فارغ شدی می توانی دعاهایی را به تنهایی یا جمع بخوانی که جهت یادگیری آنان می توانی به کتاب های احکام مراجعه نمایی.

● نکته ۱: در فقه شافعی، نیت تکبیرة الاحرام، قیام، خواندن سوره فاتحه، رکوع، اعتدال، سجود، جلوس در بین دو سجده با کمی توقف، نشستن قبل از سلام برای خواندن تشهد و خواندن صلوات بعد از تشهد، خواندن سلام اول (سلام طرف راست) و مراعات تربیت جزء ارکان نماز محسوب می شود.

● نکته ۲: در فقه حنفی، خواندن قرائت در ۲ رکعت اول در نمازهای ۴ یا ۳ رکعتی خواندن یک سوره به همراه سوره فاتحه، خواندن سوره فاتحه قبل از سوره، توقف در هر رکعتی به قدر گفتن کلمه سبحان الله خارج شدن از نماز، با کلمه، السَّلامُ علیکم و رحمة الله و... جزء واجبات نماز محسوب می شوند.

نماز جماعت^(۱)

تشکیل جماعت برای ادای نمازهای پنجگانه سنت موکده است، که حداقل آن امام است و یک نفر مأموم و فضیلت آن در مسجد بیشتر است تا در خانه.

۱- روش جدید در آموزش نماز، تألیف، محمودی، عبدالرحیم، ناشر، انتشارات کردستان ۷، ص ۲۳.

۱- نسیم بهشت، تألیف: حسنی، عزالدین، صلواتی، طارق، نشر، عابد، صص ۲۱ الی ۲۳.

اسلام وظیفه‌ی هر مسلمان را تنها در این خلاصه نکرده است که به صورتی منفرد و جدا از جامعه‌ی خویش در محیطی که در آن زندگی می‌کند به انجام نماز پردازد بلکه او را به طور جدی به انجام نماز به صورت جماعت فراخوانده است.

بنابراین اگر نماز از نظر اسلام وجب نگردیده است در عوض به درجات از نماز فردی بالاتر می‌باشد، در روایات آمده است: بنده‌ای که به یکی از مساجد روی آورد به ازای هر گامی که برمی‌دارد ثوابی برایش می‌نویسند و گناهی از او بخشیده می‌شود و این اجتماع برای جماعت دربردارنده‌ی نوعی آموزش و توجیه و موعظه و یادآوری و تجدید پیمان و احیای حس برادری و استحکام وحدت و اظهار قدرت می‌باشد جماعت در مسجد باعث می‌شود که فرزندان مسلمان با یکدیگر آشنا شوند و بیگانه نباشند. به همدیگر نزدیک شوند و دور نباشند نسبت به هم محبت ورزند و کینه نداشته باشند و در جبهه‌ی واحدی قرار گیرند و کشمکش ننمایند.

شروطی برای اقتدا در جماعت

۱ - نیت اقتدا

۲ - مقدم نبود مأموم بر امام.

۳ - مأموم به وسیله‌ی دیدن یا شنیدن صدای امام یا به وسیله کسی دیگر به انتقالات (رکوع و سجود و...) امام آگاهی داشته باشد.

۴ - اجتماع امام و مأموم هر دو در یک محل باشد.

۵ - تخلف و سرپیچی نکردن مأموم از امام و...

چگونه در نماز جماعت شرکت کنیم؟

در یک از صف‌های تشکیل شده قرار می‌گیریم و بعد از نیت و تکبیر تحریم امام، ما هم اقدام به نیت می‌کنیم و نیت جماعت را به جای می‌آوریم.

در نمازهای بیشتر از دو رکعت، در دو رکعت اول ساکت می‌شویم تا امام سوره‌ی حمد را تمام کند و بعد از آن ما هم سوره‌ی حمد را تلاوت می‌کنیم و بعد گوش به فرمان امام با «اللَّهُ أَكْبَرُ» به رکوع، سجود می‌رویم و حالت اعتدال پیدا می‌کنیم و تا امام سلام را ندهد، ما هم سلام نمی‌دهیم و تا آخر تابع امام هستیم.

شرایط صحت نماز

هم‌چنان که برای رفتن به میهمانی خود را پاکیزه می‌کنیم، لباس‌های تمیز می‌پوشیم و موهای خود را مرتب می‌کنیم، برای نماز هم که به میهمانی خدا رفتن و گفتگو با خداوند است باید از قبل خود را آماده کنیم اما چگونه؟ با تعجام کارهای زیر:

۱ - یکی از شرایط صحت نماز این است که بدن و لباس نمازگزار و جایی که نماز در آن برگزار می‌شود از هرگونه آلودگی به چیزهای ناپاک محفوظ باشد. این کار ما را به پاکی و نظافت عادت می‌دهد و پاکیزه و نظیف بار می‌آورد.

۲ - شرط دیگر صحت نماز این است که نمازگزار به هنگام خوابیدن نماز باید قسمت عورت بدنش پوشیده باشد، اگر این قسمت یا برخی از آن به هنگام نماز برهنه باشد نماز باطل است.

۳ - برای صحت نماز، بر نمازگزار واجب است که رو به قبله بایستد، که نشان از نظم و پرهیز از پراکندگی و بی‌نظمی دارد و از طرف دیگر مسلمانان با قبله‌ی واحد (کعبه)، هم بهترین جهت و بیشترین پاداش را نصیب خود کرده‌اند و هم در حالت سردرگمی قرار نمی‌گیرند.

نماز جمعه

«یا ایها الذین امنوا اذا نودی للصلاة من یوم الجمعة فاسعوا الی ذکرالله و ذرو البیع...»
 «ای کسانی که ایمان آورده‌اید هرگاه در روز جمعه ندای نماز داده شد بشتابید برای یاد خدا (نماز جمعه) و معاملات را رها کنید...»

سبب نامگذاری این روز مبارک به این اسم، اجتماع و گرد آمدن مردم برای نماز است. و نیز به سبب گرد آمدن خیر و برکت و رحمت الهی و قبول شدن دعا می‌باشد.
 نماز جمعه حج بینوایان و عید همه‌ی مؤمنان است. چنانچه روز جمعه سر روزها و بزرگ‌ترین آن‌هاست و در نزد خدا مانند عید فطر و عید قربان بزرگ است.

نماز جمعه دو رکعت می‌باشد این دو رکعت نماز با دو خطبه که قبلاً خوانده می‌شود، جانشین نماز ظهر خواهد بود. نماز جمعه فرض عین است. بر هر مسلمان مذکر بالغ و عاقل و مقیم است برای همیشه و یا به قصد چهار روی غیر از روی ایاب و ذهاب، ولی نماز جمعه بر زن واجب نیست برای زنان سنت است. از ابتدای وقت نماز ظهر به جماعت انجام دهند اما حضور آن‌ها در نماز جمعه برای کسب دانش

و فضیلت و آگاهی از امور اجتماعی مباح و مطلوب است. نماز جمعه از نمازهای جهریه است یعنی امام با صدای بلند تحمید و سوره را می‌خواند.

شرایط نماز جمعه

- ۱ - باید در وقت نماز ظهر انجام گردد.
- ۲ - نماز جمعه در محوطه خانه و مسکن اهل جمعه تمام می‌شود.
- ۳ - جمعه‌ی دیگری قبل از این جمعه و یا هم‌زمان آن تمام نگرفته باشد.
- ۴ - به جماعت انجام گیرد.
- ۵ - خواندن دو خطبه قبل از نماز.

نماز مسافر^(۱)

قصر نمودن نماز فرض جوازی است از جانب خداوند متعال جلّ جلاله برای مسلمانان زیرا مسافرت رحمت و رنج است و انسان نمی‌تواند در سفر، سهل و آسان مثل خانه عبادت نماید.

- ۱ - نمازهایی که کوتاه می‌شوند نماز فرض ۴ رکعتی است که به حاضر انجام شوند در سفر طولانی به ۲ رکعت تمام می‌گیرد.

- ۲ - ابتدای مسافرت از آخرین نقطه‌ی عمران شهر شروع خواهد شد و مخروبه اطراف شهر یا روستا و باغ و بستان و ماضی مزروعی منظور نمی‌باشد.

^(۱) نسیم بهشت دختران، نویسندگان: حسنی، عزالدین، صلواتی، طارق، ناشر: نشرات عابد، صص ۲۷ و ۲۸.

۳ - هرگاه کسی در محلی که جای سکونتش نباشد به مسافرت رود و در برگشت به همان محل برگردد و نخواهد در آن جا اقامت کند و بخواهد به وطن اصلی و محل سکونت دائمی خویش بازگشت نماید در این صورت سفرش پایان می‌پذیرد تا به وطن دائمی و اصلی خویش برگردد.

۴ - هرگاه در حین مسافرت به شهری وارد و قصد اقامت چهار روز یا بیشتر را بنماید هنگام ورود به آن محل سفرش قطع می‌شود. ولی در رفت و برگشت به روز مسافرت برای این مسافر منظور خواهد گردید.

۵ - از شرایط کوتاه کردن نماز نزد امام شافعی رحمته الله علیه ۹۶ کیلومتر تقریبی خواهد بود.

FINAL

نماز عیدین (عید رمضان و قربان)^(۱)

در طول سال مسلمانان جهان دو جشن می‌گیرند:

۱ - جشن رمضان (عید فطر) که بعد از تمام کردن روزه ماه مبارک رمضان است.

جشن قرآن که در روز دهم ماه ذیحجه یعنی بعد از تمام شدن حج بیت‌الله (خانه خدا) می‌باشد.

مسلمانان بعد از طلوع خورشید در مساجد و یا در صحرا جمع می‌شوند بعد از تلاوت قرآن و «اللَّهُ أَكْبَرُ» گفتن، دو رکعت نماز عید به جماعت به جا می‌آورند. بعد از نماز، امام دو خطبه را ایراد می‌کند بعد از خطبه‌ها مسلمانان با یکدیگر مصافحه می‌نمایند و یکدیگر را حلال می‌کنند.

۱- روش جدید در آموزش نماز در فقه امام شافعی، تألیف محمودی، عبدالرحیم، انتشارات کردستان، صص ۳۸ و ۳۹.

در نیت نماز عید فطر (جشن رمضان) می‌گوییم نیت دارم دو رکعت نماز سنت جشن رمضان به جماعت می‌خواهم برای خدا «اللَّهُ أَكْبَرُ» و در نیت نماز عید قربان می‌گوییم، نیت دارم دو رکعت نماز سنت جشن قربان را به جا می‌آورم برای خدا «اللَّهُ أَكْبَرُ».

● نکته: در رکعت اول نماز عیدین قبل از خواندن سوره‌ی حمد هفت مرتبه می‌گوییم «سبحان الله و الحمد لله و لا اله الا الله، و الله اكبر» و در رکعت دوم پنج مرتبه این ذکر را می‌خوانیم.

روزه

روزه (صیام) به معنی خویشتنداری و امساک است. صوم به معنی خویشتنداری از کارهایی است که موجب باطل شدن روزه است. اسلام در عبادات خود تنوع به کار برده برخی گفتاری است مانند دعا برخی در عمل نمایان می‌گردند مانند نماز یا مالی مانند زکات.

برخی نه گفتاری و نه عملی‌اند مانند روزه که شامل خودداری از خوردن و آشامیدن و... از طلوع سپیده تا غروب زیرا که عبارت است از بازداشتن نفس از آنچه می‌طلبد به نیت نزدیکی به خدای تعالی.^(۱)

حکمت روزه

خداوند روزه ماه رمضان را بر ما واجب گردانید و این کار را به خاطر آثار و اسرار والا و حکمت‌های انکارناپذیری که بخشی از آن‌ها را می‌فهمیم و بخشی را درک نمی‌کنیم انجام داده است بر ماست که در حکمت خدا که در پشت این گرسنگی و تشنگی وجود دارد، دقت کنیم و علت و انگیزه آن

۱- نسیم بهشت، نویسندگان: حسنی، عزالدین، صلواتی، طارق، نشر عابد، ص

را دریابیم. روزه را عامل تقویت روح، تندرستی و پرورش اراده دانسته‌اند که یادآوری درماندگی محرومان و تسلیم شدن در برابر خدا و کمال بندگی برای پروردگار از آثار حکمت‌های دیگر روزه محسوب می‌شوند.

فروض روزه

- ۱- نیت روزه قلباً در هنگام شب برای هر روز و تعیین آن که چه روزه‌ای می‌گیرد.
- ۲- امساک از مفطر
- ۳- روزه‌داری

بر چه کسانی روزه ماه مبارک رمضان واجب است؟

بر هر مسلمانی که (عاقل، بالغ، تندرست، غیرمسافر) واجب است و برای زنان علاوه بر شرایط فوق‌الذکر پاکی از خون حیض (عادت ماهیانه) و نفاس شرط است. بنابراین بر زنی که غسل حیض و نفاس برگردن او مانده است و زن باردار و شیرده در صورتی که روزه گرفتن برای خودش و طفل جئین بنا به تشخیص پزشک معتمد زیان داشته باشد روزه رمضان واجب نیست و می‌تواند روزه ماه رمضان را به زمان دیگری موکول نماید.

روزه اردوی تربیتی

ای مؤمنان روزه بر شما واجب گردیده است همان‌گونه که بر ملت‌های قبل از شما نیز واجب بوده است. (۱)

انسان در مسیر عادی زندگی قدر نعمت‌هایی را که خداوند به او ارزانی داشته نمی‌داند. تا تشنه نشود قدر آب را و تا گرسنه نشود قدر نان را نمی‌داند و از سوی دیگر به درد گرسنگان و تشنگان نمی‌رسد. از این رو خداوند در طول سال روزه را بر مسلمانان واجب کرده است تا قدر نعمت‌های خدا را بدانند و با درد گرسنگان آشنا شوند و به فکر یاری آنان بیفتند.

خداوند می‌خواهد با روزه انسان را امتحان کند که چقدر در مقابل امر و نهی او سر تسلیم فرود می‌آورد. روزه اردوی تربیتی و ماه رمضان، اردوگاه پرورش روح و تقویت ایمان مسلمانان است.

آنچه که در این اردو باید انجام شود این است که همه مسلمانان از نوجوانان تا مردان و زنان بزرگسال، از هر چه که به آن میل دارند و دل بسته‌اند برای ساعاتی چند، چشم‌پوشند. از خوردن خوراکی‌ها که در دسترس‌شان است خودداری کنند. از نوشیدن هر نوع آشامیدنی پرهیز کنند، هر حرفی نزنند و به هر حرفی گوش ندهند.

از کارهای بد که انجام داده‌اند پشیمان شوند و توبه کنند، پیوسته به یاد خدا باشند و با خدای خود راز و نیاز کنند. در برابر گرسنگی و تشنگی استقامت کنند و صبر پیشه سازند و این معنای درست روزه است. روزه‌دار واقعی کسی است که از آشامیدن و خوردن و انجام هر کار خلاف پرهیز کند.

احکام روزه

- ۱- باید به مدت یک ماه هر روز اول سپیده صبح تا

مبطلات روزه

- ۱- قی کردن عمدی
- ۲- دیوانگی
- ۳- کفر کردن
- ۴- و...

● نکته: جهت مطالعه بیشتر به کتب احکام مراجعه نماید.

غروب آفتاب روزدار باشیم و در این فاصله نباید چیزی بخوریم یا بیاشامیم.

هر چند که مقدارش کم باشد. اما اگر کسی به اشتباه و بدون توجه، چیزی بخورد یا بیاشامد روزه‌اش باطل نمی‌شود. البته باید دانست که فرو بردن آب دهان، روزه را باطل نمی‌کند.

۲- خداوند مهربان به شخص مسافر و مریض اجازه داده است که در زمان مسافرت روزه نگیرد ولی باید بعد از ماه رمضان به تعداد آن روزها روزه بگیرد.

۳- کودکان و نوجوانانی که روزه بر آنها واجب نیست نباید آشکارا در بین مردم چیزی بخورند.

۴- جایز است برای کسی که در سفر طولانی به مسافت ۹۶ کیلومتر تقریبی کمتر نباشد ترک روزه نماید و اگر روزه بگیرد بهتر است.

۵- هر زمان مسافر روزه را ترک نماید بر او لازم می‌شود که روزه را قضا نماید.

۶- اگر زن یا دختر قاعده است یا تازه فرزندى به دنیا آورده باشد ترک روزه نماید لازم است پس از رهایی از سختی، روزه را قضا کند.

شرایط وجوب روزه^(۱)

شروع وجوب روزه سه چیز است:

- ۱- اسلام
- ۲- بلوغ
- ۳- عقل و توانایی روزه گرفتن

۱- احکام در فقه امام شافعی، ترجمه التقریب، مترجم: مرحوم ماموستاملا علی صبار، انتشارات کردستان، ص ۳۴.

مصارف زکات (۱)

- ۱ - فقرا.
- ۲ - مساکین یعنی درماندگان.
- ۳ - عاملان و مسئولان کارهای مربوط به زکات.
- ۴ - آزادی بردگان و رهایی آنان از زیر یوغ بردگی.
- ۵ - فی سبیل الله یعنی در راه خدا، که طریق منتهی به رضای خدا می باشد.
- ۶ - ابن السبیل، یعنی کسی که دسترسی به مال خود ندارد، هر چند که در سرزمین خود ثروتمند و توانگر باشد و...

احکام زکات

- ۱ - بر هر مسلمانی که «گندم، جو، خرما، کشمش، گاو، گوسفند، شتر، طلا و نقره و پول و درآمدی که داشته باشد» پس از گذشت یک سال باید به حساب مالی خود رسیدگی کند و اگر چیزی از خرج زندگی اضافه آمده باشد واجب است $\frac{۱}{۴۰}$ آن را به عنوان زکات به فقرا و... پرداخت نماید، بعضی از علما گفته اند محصولاتی که خداوند از زمین می رویاند و از طرف انسان تلاش قابل ملاحظه ای نمی طلبد میزان زکات آنها به مقدار $\frac{۱}{۴۰}$ باید پرداخت شود.
- ۲ - هرکس آگاهانه و عمدتاً بگوید زکات واجب نیست کافر است.

زکات

زکات، عبادت مالی و اجتماعی پراهمیت و بزرگی است.

این عبادت، دومین فریضه ی اسلامی است که در قرآن، در دهها مورد هم ردیف نماز قرارش داده است. یک بار با واژه ی زکات و جای دیگر با واژه ی صدقه و گاه نیز با کلمه ی انفاق از آن یاد شده است.

«الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ»

(سوره ی بقره، آیه ی ۳)

وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَمَا تُقَدِّمُوا لِأَنفُسِكُمْ مِنْ خَيْرٍ تَجِدُوهُ عِنْدَ اللَّهِ...

(سوره ی بقره، آیه ی ۱۱۰)

إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ.

(سوره ی بقره، آیه ی ۲۷۷)

۱- عبادت در اسلام، تألیف دکتر قرضاوی، یوسف، ترجمه، ستاری، خرقانی، محمد، انتشارات احسان، صص ۲۶۰ و ۲۶۱.

۳ - حد نصاب طلا برای دادن زکات ۲۰ مثقال دانسته‌اند که زکات آن نیم مثقال می‌شود.^(۱)

۴ - حد نصاب نقره دویست درهم است که زکات آن ۵ درهم می‌باشد.^(۲)

۵ - حد نصاب پول هم $\frac{1}{4}$ یعنی از چهل هزار تومان دارایی پس‌انداز شده یک هزار تومان آن زکات داده شود.^(۳)

اهداف زکات^(۴)

از آنجا که اسلام به وجود آوردن جامعه‌ای سالم و برداشتن فقر و بهبود بخشیدن زندگی مردم را یکی از برنامه‌های خود به شمار می‌آورد و خود را در مقابل انسان‌های ناتوان و مستند و هم‌چنین کمک به آسیب‌دیدگان در حوادث مختلف و اداره کردن خانواده‌های بی‌سرپرست مسؤول می‌داند، برنامه‌ای خوب و دقیق تنظیم کرده که مسلمانان بخش کوچکی از مال و دارایی‌های خود را پرداخت کنند و از گونه پرداخت زکات اهداف ویژه‌ای دارند که عبارتند از:

۱ - تغذیه کودکان بی‌سرپرست و دیگر انسان‌های گرسنه که تعداد آن‌ها در جهان امروز بسیار است.

۱-ارمغان سبز، دختران، نویسندگان، رجبی، پیروش، نویدی، خالد، انتشارات عابد، صص ۲۴ و ۲۵.

۲-ارمغان سبز، دختران، نویسندگان، رجبی، پیروش، نویدی، خالد، انتشارات عابد، صص ۲۴ و ۲۵.

۳-ارمغان سبز، دختران، نویسندگان، رجبی، پیروش، نویدی، خالد، انتشارات عابد، صص ۲۴ و ۲۵.

۴-نسیم بهشت پسران، مؤلفین، ابراهیم احمدی، طارق صلواتی، نشر عابد، صص ۲۷ و ۲۸.

۲ - فراهم کردن امکان ازدواج برای جوانان کم‌درآمد.

۳ - تهیه مسکن برای مستمندان.

۴ - هزینه تحصیل دانش‌آموزان محروم.

۵ - رسیدگی به وضعیت معلولان و افراد سالخورده.

۶ - ساختن بیمارستان‌ها، مساجد، مدارس، کتابخانه‌ها.

۷ - تأمین آب و برق برای مناطق محروم.

۸ - تبلیغ دین اسلام و...

۲ - تمام مواد مخدر و زیان‌آور برای جسم و روح در اسلام حرام است.

۳ - سگ و خوک و گربه و حیوانات درنده، مردار، حرام است.

۴ - خوردن و آشامیدن چیز نجس و چیزهایی که برای ما ضرر دارد حرام است.

۵ - آنچه به جای نام خدا به نام کسی دیگری سر بریده شود حرام است.

۶ - گوشت حیواناتی که در اثر خفه شدن مرده‌اند حرام است.

۷ - گوشت حیواناتی که در اثر پرتاب شدن از بالا به پایین کشته شده‌اند حرام است.

۸ - گوشت حیواناتی که به خاطر رضایت بت‌ها و برای آن‌ها قربانی شدند حرام است.

۹ - گوشت حیواناتی که با ضربه حیوان دیگر جان خود را از دست می‌دهند حرام است.

۱۰ - گوشت حیواناتی که در اثر ضربه سنگین و به وسیله چیزهایی که لبه تیز دارند به هلاکت رسیده‌اند حرام است.

آداب غذا خوردن

کارهای زیر در مورد غذا خوردن مستحب است:

۱ - شستن دست‌ها قبل از غذا و پس از آن.

۲ - بسم‌الله گفتن در اول غذا و الحمدالله گفتن در پایان

غذا.

خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها^(۱)

خدای مهربان به خاطر این که ما صحیح و سالم به مقصد برسیم، بدنی توانمند به ما بخشیده است که برای شادابی و سالم ماندن آن خوراکی‌ها و آشامیدنی‌های گوناگون آفریده است. چه خوب است آداب خوردن و آشامیدن را از نظر اسلام بدانیم، یعنی چه بخوریم؟ چگونه بخوریم؟ چه وقت بخوریم؟

خوردنی‌های حلال

خدای حکیم به ما اجازه داده است تا از تمام میوه‌ها، سبزیجات گوشت گوسفند، بز و گاو، آهو و کبوتر، مرغ و خروس، گنجشک و ماهی و... از آشامیدنی‌های گوناگون سالم استفاده کنیم.

خوردنی‌های حرام:

۱ - شراب از هر نوع چیزی اعم از انگور، جو و یا هر ماده‌ی دیگری درست شده باشد حرام است.

۱- حلال و حرام در اسلام، تألیف دکتر یوسف قرضاوی، ترجمه ابوبکر حسن‌زاده، نشر احسان، صص ۵۹ تا ۱۰۶ به طور خلاصه.

۳ - لقمه را کوچک برداشتن.

۴ - خوب جویدن غذا.

۵ - خوردن مقداری نمک قبل از غذا و در پایان غذا.

۶ - شستن میوه پیش از مصرف.

۷ - برداشتن غذا از قسمت جلو خودش.

۸ - میزبان پیش از همه شروع به خوردن کند و بعد از

همه دست بکشد.

کارهای زیر در مورد غذا خوردن مکروه است:

۱ - آشامیدن آب بعد از غذای چرب.

۲ - خوردن غذای داغ.

۳ - غذا خوردن در حال سیری.

۴ - پرخوری و پرنوشی.

۵ - نگاه به صورت دیگران هنگام غذا خوردن.

۶ - دور انداختن میوه، پیش از آن که کاملاً آن را بخورد.

● نکته: در بین حیوانات مردار ماهی و ملخ مستثنی هستند. (۱)

ضرورت درمانی (۲)

دو‌آهایی که به منظور ادامه حیات یک بیمار باید به او خورانده شود هر چند مواد اصلی آن چیزهای حرام باشد با رعایت شرایط زیر از نظر اسلام بلامانع است:

شرط اول: چنانچه مریض این دوا را مصرف نکند خطر جدی سلامتی او را تهدید کند.

شرط دوم: دواي حلال و مشابه آن که بتوان به جای دواي حرام از آن استفاده شود موجود نباشد.

شرط سوم: استفاده از دواي حرام به وسیله دکتری تجویز شود که هم از نظر پزشکی و هم از نظر دینی مورد اطمینان باشد.

حکم استعمال دخانیات (۱)

پیغمبر اسلام ﷺ می‌فرماید:

«لَا ضَرَرَ وَلَا ضِرَارَ فِي الْإِسْلَامِ»

ضرر به خود یا به دیگران رساندن در اسلام جایز نیست. براساس این دستورات حضرت رسول می‌توان گفت که استعمال دخانیات از قبیل سیگار و قلیان و غیره، مادام که ثابت شده به اشخاصی که آن را استعمال می‌کنند ضرر می‌رساند حرام است، مخصوصاً اگر دکتر متخصصی آن را از شخص معینی منع نماید، شکی در حرمت آن برای شخص باقی نمی‌ماند، اگر سیگار فرضاً ضرر جسمی هم نداشته باشد، ضرر مالی آن روشن است بدون این که نفع دینی و دنیوی داشته باشد مال را به هدر می‌دهد در حالی که حضرت رسول (ص) از به هدر دادن مال نهی کرده است مخصوصاً برای کسانی که خود یا خانواده‌شان نیازمندند، شدیداً از این کار منع شده‌اند.

۱- حلال و حرام در اسلام، تألیف: دکتر قرضاوی، ترجمه ابوبکر حسن زاده، انتشارات احسان، ص ۱۰۶.

۱- نسیم بهشت دختران، تألیف حسنی، عزالدین، انتشارات عابد، ص ۳۴.

۲- حلال و حرام در اسلام، تألیف دکتر قرضاوی، یوسف، نشر احسان، ص ۷۲.

کشتی گرفتن

کشتی گرفتن منافعی وقار، شخصیت، علم، فضیلت و بالا بودن سن نیست پیامبر خود کشتی می‌گرفت و نقل شده که ایشان با فردی به نام «رکانه» کشتی گرفت که او به قدرت و زور و بازو معروف بوده اما پیامبر حتی بیشتر از یک بار او را بر زمین نزد.

تیراندازی

یکی از بازی‌های مشروع، تیراندازی و شمشیربازی و بازی با سایر وسایل جنگی است. پیامبران تیراندازان را تشویق می‌کرد و تیراندازی را مایه‌ی قوت و قدرت و مهارت می‌دانستند و آمده است که حضرت فرموده‌اند: از تیراندازی غافل نشوید که تیراندازی بهترین بازی شماست.

اسب سواری

(در سوره‌ی نحل آیه‌ی ۸ آمده است که) «اسب و قاطر و الاغ را به منظور استفاده و سواری و زینت برای شما به وجود آورده و پیامبر اسب‌ها را به سه دسته تقسیم کرده‌اند دسته‌ای در راه خدا به کار گرفته می‌شوند و دسته‌ای برای انسان و جهاد و دفاع از اسلام نگهداری می‌شوند و دسته‌ای هم برای شیطان می‌باشد بنابراین اسبی که برای بهره‌برداری شخصی و استفاده و تولیدنسل نگهداری می‌شود و یا به وسیله آن فرد یا خانواده‌ای از فقر نجات پیدا می‌کنند نگهداری آن‌ها ثواب دارد و ارزشمند است.»

بازی‌ها و تفریحات حلال^(۱)

انواع و اقسام بازی‌هایی که پیامبر(ص) به منظور تقویت و شادی روحی مسلمانان حلال نموده و اجازه داده که مسلمانان با آن‌ها نشاط به دست آورند زیاد است این بازی‌ها در عین حال روحیه مسلمانان را برای انجام واجبات و سایر عبادات دیگر تقویت می‌سازند و موجب تقویت اراده و نیروی بیشتری می‌گردد و اکثراً ورزش‌هایی هستند که انسان را به صورت قهرمان میدان‌های جهاد در راه خدا در می‌آورند از جمله:

مسابقه دو

در روایت آمده است که حضرت علی علیه السلام در دویدن سریع بوده و فقها و علمای شرع از برخی احادیث پیغمبر صلی الله علیه و آله استنباط می‌نمایند که مسابقه دو، چه بین مردان و چه بین مردان و زنان محرم و یا همسرانشان باشد، جایز است.

۱- حلال و حرام در اسلام، تألیف دکتر یوسف قرضاوی، ترجمه ابوبکر حسن‌زاده، انتشارات احسان، صص ۳۵۶ تا ۳۷۱.

بازی شطرنج

یکی از سرگرمی‌ها، بازی شطرنج است و علما و فقهای اسلام در مورد این که شطرنج مباح یا مکروه و یا حرام است با هم اختلاف دارند.

کسانی که شطرنج را مباح می‌دانند سه شرط را برای آن قرار داده‌اند:

۱ - نباید به خاطر آن نماز را از وقت خود به تأخیر انداخت.

۲ - نباید به صورت قمار باشد.

۳ - بازی کننده باید در حال بازی زبانش را از فحش و دشنام و کلمات ناپسند محفوظ دار.

● نکته: اگر این شرایط رعایت نشود بهتر است گفته شود که حرام است.

رفتن به سینما

بسیاری از مسلمانان در مورد سینما و تلویزیون و مشابه آن‌ها سؤال می‌نمایند که آیا حلالند یا خیر؟

شکی نیست که سینما و امثال آن از وسایل بسیار مهم تبلیغ و تعلیم و رفاه هستند و حکم آن‌ها مانند حکم سایر وسایل است. بدین معنی که: هر وسیله‌ای یا در راه خیر و درست به کار گرفته می‌شود و یا در راه شر و فساد. اگر در راه خیر به کار گرفته شوند حلال و اگر در راه شر به کار گرفته شود حرام هستند. سینما هم یک وسیله است و چنانچه شرایط زیر در آن رعایت شود نه تنها وسیله‌ای است مباح بلکه مستحب نیز می‌باشد.

۱ - باید اصل فیلم و مفاد آن از هر فسق و گناهی و هر چیزی که مخالف عقاید و آداب و اخلاق اسلامی است به دور باشد فیلم‌های تحریک‌کننده‌ی غرایز جنسی و تشویق‌کننده به گناه و تبلیغ‌کننده‌ی عقاید باطل قطعاً حرام هستند و هیچ مسلمانی حق ندارد آن‌ها را تماشا کند و یا دیگران را به دیدن آن‌ها تشویق کند.

۲ - تماشای فیلم نباید موجب ترک کارهای لازم دینی و دنیایی به ویژه نمازهای پنج‌گانه‌ی واجب در هر روز شود و هیچ مسلمانی حق ندارد به خاطر دیدن یک فیلم سینمایی و یا تلویزیونی یکی از نمازهای واجب را ترک نماید.

۳ - زن و مرد بیگانه نباید در سینما با هم تماس و اختلاطی که غرایز آن‌ها را نسبت به هم تحریک نماید داشته باشند تا از هر فتنه‌ای جلوگیری شود و سوءظنی پیش نیاید.

نیازی به استقبال قبله با توجه به شرایطی که عنوان شده است نمی باشد.

۶ - اذان و اقامه گفتن زنان چه حکمی دارد؟

اذان گفتن برای زنان روا نیست ولی اقامه برای زن سنت است.

۷ - اعتدال در نماز چیست؟

برگشتن به قیام به نحوی که بدن انسان از حرکت آرام گیرد و همراه با سر بلند کردن، به اعتدال هر دو دست را نیز بلند نموده و بگوید «سمع الله لمن حمده»

۸ - تلاوت قرآن دارای چه آدابی است؟

آداب ظاهری دارد و باطنی، آداب ظاهری آن سه چیز است.

اول رعایت تعظیم و احترام در وقت قرائت قرآن با طهارت رو به قبله، بی حرکت و متواضعانه بنشینیم و کلمات آن شمرده و روان بخوانیم.

دوم: علاقه داشته باشیم در بعضی اوقات خود را به بالاترین درجات در تلاوت قرآن برسانیم و آن تلاوتی است که در نماز و در حال قیام مخصوصاً در مسجد و در وقت شب باشد.

سوم: در مقدار قرائت که کمترین و پایین ترین آن در مدت یک ماه، یک بار خوانده شود.

آداب باطنی تلاوت قرآن عبارتند از:

اول: در آغاز تلاوت عظمت و بزرگی این کلام را به خاطر داشته باشیم و آن وقتی فراهم می گردد که به عظمت و جلال گوینده آن پی ببریم.

چند مسأله

۱ - نجاسات مغلظه، متوسطه و مخفیه کدامند؟

نجاسات مغلظه، مانند سگ و خوک، نجاسات «متوسطه» مانند ادرار و مدفوع و نجاسات، مخفیه مانند ادرار بچه شیرخوار که فقط شیر می خورد.

۲ - شرع مقدس از کدام یک از نجاسات چشم پوشی کرده است؟

مدفوع مگس که پرهیز از آن ممکن نباشد، خون ناشی از جوش دمل و زخم، ذرات ناچیز و غیرقابل دیدن از خون، دود یا بخاری که از نجاسات برمی خیزد و تر شدن پا و جوراب در هوای مرطوب بر اثر نفوذ آب کثیف.

۳ - پوشیدن لباس نازک (بدن نما) برای زنان و دختران چه حکمی دارد؟

پوشیدن لباس نازک که بدن مشخص شود حرام است

۴ - استفاده از طلا و جواهرات هنگام نماز برای زنان و دختران چه حکمی دارد؟

جایز است.

۵ - اگر فردی در ماشین یا هواپیما در حال سفر باشد چگونه رو به قبله می تواند فرض واجب خود را ادامه کند؟

دوم: در معانی قرآن دقت و تفکر کنیم.

سوم: میوه‌های معرفت را از شاخه‌هایی که به آن‌ها بارورند، بچینیم.

چهارم: از تمام چیزهایی که مانع درک حقیقت هستند اجتناب کنیم.

۹ - نذر چیست؟ و چه شروطی دارد؟

نذر عبارت است از کاری که انسان بر خود لازم می‌داند که انجام دهد برای نزدیکی به خدا، چه سنت باشد مانند عبادت بیمار یا فرض کفایه مانند نماز جنازه.

شروط کسی که نذر می‌کند عبارتند از: (اسلام، تکلیف یعنی دارا بودن دو صفت عقل و بلوغ، رشد و اختیار)

۱۰ - فرو رفتن زیر آب دوش حمام به جای وضو کافی است؟

چنانچه به قصد وضو باشد کافی است.

۱۱ - اگر عضوی از بدن مجروح است در وضو به جای شستن آن عضو چه باید کرد؟

تیمم می‌کنیم و باقی اعضاء سالم را با آب می‌شویم.

۱۲ - سنت کفایی چیست؟

سنت کفایی عبارت از سنتی است که اگر یک نفر آن را انجام دهد به جای جماعت کافی است و ثواب آن به همه می‌رسد مثلاً گفتن اذان و اقامه برای هر فرضی از نمازهای پنجگانه «سنت کفایی» است.

۱۳ - منظور از نشستن میان دو سجده چیست و چه باید کرد؟

نمازگزار سر را از سجده بلند می‌کند و با گفتن «رب اغفر

و ارحم» پروردگارا مرا مورد عفو و مغفرت و رحم خودت قرار ده.

سجده دوم برای بار دوم با گفتن «اَللّٰهُ اَكْبَرُ» به سجده می‌رود و بعد از اتمام آن برای به جای آوردن رکعت دوم با گفتن «اَللّٰهُ اَكْبَرُ» بلند می‌شود و رکعت دوم را نیز مانند رکعت اول انجام می‌دهد.

۱۴ - آیا صدقه دادن برای نوجوانانی که به سن تکلیف نرسیده‌اند لازم است؟ صدقه دادن برای افرادی که به سن تکلیف نرسیده‌اند مستحب است، یعنی همه می‌توانند در این کار خوب و خدایستدانه شرکت نمایند. صدقه برای خشنودی خدا پرداخت شود و از خودنمایی پرهیز گردد.

۱۵ - سلام کردن و پاسخ آن چه حکمی دارد؟

سلام کردن به دیگران مستحب است ولی جواب سلام واجب است و باید بی‌درنگ پاسخ داده شود.

- ۸ - گلستان عقیده و عمل، تألیف، حاج ملاخالد رحیمی، انتشارات کردستان، چاپ اول، ۱۳۷۸.
- ۹ - احکام در فقه امام شافعی، ترجمه‌ی تقریب، مترجم: مرحوم ماموستا ملاعلی صبار، انتشارات کردستان، چاپ دوم، ۱۳۸۱.
- ۱۰ - تأثیر نماز در زندگی فرد و پایداری جامعه، تألیف: احمد کهنه‌پوشی، انتشارات کردستان، چاپ اول، ۱۳۸۰.
- ۱۱ - روش جدید در آموزش نماز در فقه امام شافعی، تنظیم عبدالرحیم محمودی، انتشارات کردستان، چاپ چهارم، ۱۳۸۰.
- ۱۲ - به سوی خدا، تألیف: محمد رشید آموزگار، نشر احسان، چاپ هشتم، ۱۳۸۰.
- ۱۳ - راه سبز «احکام ویژه دختران مقطع متوسطه، تألیف علی حسن‌زاده، نشر آدینه، چاپ اول، ۱۳۸۲.
- ۱۴ - راه سبز «احکام ویژه پسران مقطع متوسطه» تألیف: علی حسن‌زاده، نشر آدینه، چاپ اول، ۱۳۸۲.
- ۱۵ - راه خوشبختی «احکام ویژه دختران مقطع راهنمایی» تهیه و تنظیم: ستاد اقامه نماز وزارت آموزش و پرورش، نشر آدینه، چاپ دوم، ۱۳۸۲.
- ۱۶ - راه خوشبختی «احکام ویژه پسران مقطع راهنمایی» تهیه و تنظیم: ستاد اقامه نماز وزارت آموزش و پرورش، نشر آدینه، چاپ سوم، ۱۳۸۲.
- ۱۷ - ارمغان سبز «احکام دبیرستان دختران اهل سنت. مؤلفان، پرورش رجبی، خالد نویدی، نشر عابد، چاپ اول، ۱۳۸۱.

منابع مورد استفاده

- ۱ - قرآن کریم، ترجمه‌ی مرحوم استاد الهی قمشه‌ای.
- ۲ - احیاء علوم الدین، ربع یکم (ربع عبادات)، مؤلف: ابوحامد، محمد غزالی، چاپ چهارم، ۱۳۷۵، شرکت انتشارات علمی و فرهنگی.
- ۳ - احیاء علوم الدین، ربع دوم (ربع عادات)، مؤلف: ابوحامد، محمد غزالی، چاپ چهارم، ۱۳۷۶، شرکت انتشارات علمی و فرهنگی.
- ۴ - احیاء علوم الدین، ربع سوم (ربع مهلکات)، مؤلف: ابوحامد، محمد غزالی، چاپ چهارم، ۱۳۸۱، شرکت انتشارات علمی و فرهنگی.
- ۵ - احیاء علوم الدین، ربع چهارم (ربع منجیات)، مؤلف: ابوحامد، محمد غزالی، چاپ دوم، ۱۳۷۷، شرکت انتشارات علمی و فرهنگی.
- ۶ - حلال و حرام در اسلام، تألیف: دکتر یوسف قرضاوی، ترجمه‌ی ابوبکر حسن‌زاده، نشر احسان، چاپ هفتم، ۱۳۸۲.
- ۷ - عبادت در اسلام، تألیف: دکتر یوسف قرضاوی، ترجمه‌ی محمد ستاری، خرقانی، نشر احسان، چاپ سوم، ۱۳۷۹.

۱۸ - ارمغان سبز «احکام دبیرستان پسران اهل سنت»
مؤلفان: معد مردوخ، طارق صلواتی، نشر عابد، چاپ
اول، ۱۳۸۱.

۱۹ - نسیم بهشت «احکام راهنمایی دختران اهل سنت»
مؤلفان: عزالدین حسنی، طارق صلواتی، نشر عابد، چاپ
اول، ۱۳۸۱.

۲۰ - نسیم بهشت «احکام راهنمایی پسران اهل سنت»
مؤلفان: ابراهیم احمدی، طارق صلواتی، نشر عابد، چاپ
اول، ۱۳۸۱.

۲۱ - کتاب‌های تعلیمات دینی و ضمائ آن‌ها ویژه اهل
سنت در دوره راهنمایی تحصیلی سال تحصیلی ۸۲ -
۱۳۸۱.

۲۲ - کتاب‌های دین و زندگی و بینش اسلامی و ضمائ
آن‌ها ویژه اهل سنت در دوره متوسطه سال تحصیلی ۸۲ -
۱۳۸۱.

FINAL